Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde Zengin Arşiv

Mehlika KARAGÖZOĞLU
(Sanatalemi.Net- Özel)

Eski zamanların, şairlikte, yazarlıkta, sanatçılıkta erkekler bir adım öndedir kanaati, artık çoktan yıkılmış durumda... Bu, biraz da öncü kadın yazarlarımızın sağlam karakterleri, yüksek kültür birikimleri ve değerli eserleriyle güçlü duruşları sayesinde oldu. İstanbul'da bir kütüphane, tam on yedi yıldır, kadın yazar ve sanatçılarımızın bütün bilgilerinin saklandığı bibliyografik dosyalar ve özel arşivlerle, asla unutulmayacak öncü kadınları ölümsüzleştiriyor. Bu öncülerin değerli örneklerinden Fatma Âliye'yi, Sâmiha Ayverdi'yi, Safiye Erol'u, Halide Nusret Zorlutuna'yı, Münevver Ayaşlı'yı ve diğerlerini rahmetle anıyoruz.

Kütüphane Haftası'nı kutladığımız bu günlerde, kadın konulu bir ihtisas kütüphanesinin, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı'nın ziyaretçisi olduk sizler için. Ülkemizde örnekleri sayılı özel konu kütüphaneleri için önemli bir örnek olan merkez, Fener'de masmavi denizin yanı başındaki tarihi bir Roma binasına kurulmuş... Güzel manzaradan olduğu kadar, kütüphanenin imkânsızlıklar içinde sürdürülen başarılı çalışmalarından da çok etkilendik.

14 Nisan 1990'da Jale Baysal, Şirin Tekeli, Füsun Akatlı, Füsun Yaraş, Aslı Davaz öncülüğünde kurulan kütüphane ve bilgi merkezinin projesi, beş yıllık bir tasarı süreci ve yurtdışındaki örneklerin incelenmesi sonucu hayata geçirilmiş.

Vakıf niteliği taşıyan merkezin en önemli özelliği, Türkiye'nin doğrudan doğruya kadını konu alan ilk ve tek kütüphanesi ve arşivi olması... Kütüphanede, kadın yazar ve sanatçılar tarafından üretilen eserlerin yanı sıra, kadın üzerine yazılıp çizilen ne varsa arşivleniyor. Kadını ve kadın tarihini ele alan her türlü kitap, dergi, tez, gazete kupürü, ses kaydı, video görüntüsü, afiş ve broşürler ile kadın yazar ve sanatçılara ait bibliyografik bilgi dosyaları, meraklılarını bekliyor. Kadın konulu bütün araştırmalar için farklı kütüphane ve arşivlere gitme gereğini ortadan kaldıran merkez, 1867'den 1928'e kadar yayınlanmış bütün kadın dergileri ile dönemin kadın konulu ve kadın yazarlı çeşitli kitaplarından oluşan Osmanlıca koleksiyonuyla yalnız kadın araştırmacılarının değil, tarihçi, sosyolog, gazeteci ve akademisyenlerin de ilgisini çekecek kadar zengin.

Vakıf senedinde merkezin amacı, “Kadınların geçmişini iyi tanımak, bu bilgileri bu günün araştırmacılarına derli toplu bir şekilde sunmak ve bu günün yazılı belgelerini gelecek nesiller için saklamak” olarak belirtiliyor. Bu amaç doğrultusunda eski belgeler arşivlenirken, güncel gazeteler takip edilerek kadınları konu alan bütün yazılar, gazete kesiği halinde koleksiyona dâhil ediliyor.
Yurtdışında birçok örnekleri bulunan ancak tarihini en fazla altmış yetmiş yıl geriye götürebileceğimiz kadın kütüphanelerinin Türkiye’deki tek örneği olan Kadın Eserleri Kütüphanesi, kısıtlı imkânları ve yetersiz bütçesi ile ayakta kalmaya çalışıyor. Kütüphaneye gelen yayınlar, yazar ve yayıncılardan alınan bağışlarla temin edilirken, eserlerin restore ve cilt işlemleri için İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nden destek alınıyor. Merkezin idare ve işletmesi de yapılan protokol gereğince İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ortaklaşa yürütülmekte...

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı’nın çeşitli yayın faaliyetleri de bulunuyor:
Vakfın tek gelir kaynağını oluşturan ve her biri arşiv niteliği taşıyan kadın konulu özel ajandalar, kütüphane hakkında geniş bilgi veriyor. Her yıl, kadın ressamlar, kadın fotoğrafçılar, İstanbul ve kadın, Osmanlı’dan günümüze kadın ve giyim, kadın ve spor, kadın ve su, Nobel ödüllü kadınlar, kadın ve mizah gibi değişik konuların incelendiği ajandalar birçok kitapçıda satışa sunuluyor. 2007 K.E.K. ajandasının konusu ise kadın ve karikatür...

Sempozyum, seminer gibi etkinliklerini kitaplaştıran vakıf, bünyesinde barındırdığı eserler ve kadınlar hakkında yazılmış bütün yayınların kullanılırlığını arttırmak amacıyla bibliyografya türünde eserler de hazırlıyor. Vakfın kültür dünyasına farklı açılımlar getirebilecek bazı yayınları şöyle sıralanabilir:

Kadın Yazıları Başlıklı Edebiyat Ürünleri Bibliyografyası 1955–1990 (1990)

Kadınların Belleği - Women’s Memory (Ekim 1992)

Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası:1869- 1927 (Nisan 1993)

Kadın Hareketinin Kurumlaşması ve Aşk-ı Vatan (1994)

Hanımlar Âlemi’nden Roza’ya 1928–1996 Kadın Süreli Yayınlar Bibliyografyası (1998)

Kadın Konulu Kitaplar Bibliyografyası: 1729- 2002 (2006)

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi, kuruluşunun ikinci yılında (8–10 Ekim 1991) Uluslararası Kadın Kütüphaneleri Sempozyumu'nu düzenleyerek Avrupa ve ABD'nin en büyük kadın kütüphanelerini de bir araya getirmiş...

Yurtdışında yurtiçinden daha çok tanınan Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı'nın tespit edebildiğimiz faaliyetlerini şu şekilde sıraladık:

♣ Kadın yazar ve sanatçıların eserlerini bünyesinde toplamak ve kullanıma sunmak,
♣Kadın konulu eser ve belgeleri bünyesinde toplamak ve kullanıma sunmak,
♣ Bu belgeleri tanımlayıp kullanılır hale getirmek ve erişimi sağlamak üzere katalog, rehber ve bibliyografya türü yayınlar hazırlamak,
♣ Sempozyum, seminer, konferans ve farklı etkinlikler düzenlemek,
♣Kadınlarla ilgili bildiri ve eserleri yayınlamak ya da yayınlatmak,
♣ Gelir elde etmek üzere her yıl farklı bir konuda baskı yapan ajandaları çıkartmak.

Kadın Eserleri Kütüphanesi'ne gittiğinizde, küçük ve samimi mekâna göre çok zengin bir koleksiyonla karşılaşacaksınız:

Kitap Bölümü'ndeki yaklaşık on bin eser, kadınlar hakkındaki araştırmalar yanında, kadın romancılar, hikâyeciler, mütefekkirler ve bilim insanlarına ait binlerce kitabı da bünyesinde barındırıyor. İmzalı kitaplar, kütüphanede önemli bir yer teşkil ederken, koleksiyonların tek kaynağını, gönüllülerce en iyi şekilde değerlendirilen bağışlar oluşturuyor. Kadın yazarlar bölümü sorumlusu Gönül Küfteoğlu, geçtiğimiz yıllarda Sâmiha Ayverdi'ye ait birçok eserin Kubbealtı Vakfı tarafından kendilerine bağışlandığını ve koleksiyonlar içinde yerini aldığını belirtiyor. Vakıf, böyle duyarlı yazar, yayıncı ve vakıfların kadın yazarlı eserleri kendilerine ulaştırmalarını bekliyor.
Süreli Yayınlar Bölümü'nde, iki yüz elli cilt yabancı ve 1928 sonrasına ait yüz elli cilt yerli olmak üzere çok sayıda kadın ve kadın araştırmaları dergisi bulunuyor. 1867'den 1928'e kadar yayınlanmış yaklaşık kırk Osmanlıca kadın dergisi de bütün sayılarıyla araştırmacıların kullanımına hazır...

Makale Bölümü'nde, sayısı dört bini bulan Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca makale; Tez Bölümü'nde ortalama üç yüz kadar tez bulunuyor.
Kupür Arşivi'nde 1990'dan itibaren Türk ve dünya kadınlarının etkinlik ve çalışmalarını konu edinen haber, röportaj ve köşe yazıları, yaklaşık dört yüz elli klasörde saklanıyor.

Kadın örgütlenmeleri hakkında yaklaşık beş bin zarflık bir belge koleksiyonu mevcutken,

Sözlü Tarih Bölümü'nde, vakfın kendi çalışmalarının anlatıldığı sesli ve yazılı dokümanlar tutuluyor.

Tişört, afiş, ajanda gibi yayın özelliği taşımayan ancak merkezin ilgi alanına giren objeler, Gri Yayınlar (ve Efemeralar) Bölümü'nde saklanırken; önemli fotoğraflar, video görüntüleri ve her türlü görsel işitsel belge, Görsel Koleksiyonlar Bölümü'nde toplanıyor.

Özel Arşiv Bölümü'nde önemli kadınlarımıza ait özel belge, mektup, yayınlanmış ya da yayınlanmamış çalışmalar, fotoğraflar ve kişisel eşyalar muhafaza edilerek araştırmacıların kullanımına sunuluyor. Kişilerin kendilerinin ya da varislerinin bağışıyla alınan belgeler, klimalı özel odalarda itinayla korunuyor. Yetkililer, ilk kadın avukatımız Süreyya Ağaoğlu özel arşivinin mirasçıları tarafından kendilerine bağışlandığını belirtirken, değerli hanım yazar ve sanatçılarımızın yakınlarına da zengin miraslarından herkesin yararlanması amacıyla koleksiyonlarını bağışlamaları için çağrıda bulunuyor.

Kadın Sanatçılar Koleksiyonu, toplam bin yedi yüz kırk dokuz kadın sanatçılarımıza ait bibliyografik dosyalar ve eser dialarını içeriyor. Kadın Yazarlar Koleksiyonu içindeki dokuz yüz altmış beş yazarımıza ait bibliyografik bilgi dosyalarında yazar hakkında yazılmış makaleler, gazete yazıları, yazara ait fotoğraflar, özel belgeler ve ilgili her türlü doküman bulunuyor. Sâmiha Ayverdi Hanımefendi'nin yer aldığı dosyayı incelerken, bölüm sorumlusu Gönül Küfteoğlu'ndan Sâmiha Ayverdi, Safiye Erol ve diğer kadın yazarlarımızın belgeleri hakkında bilgi aldık. Kimi yazarlarımız hakkında çok geniş belge yelpazesi bulunabilirken, kimilerinin dosyalarda hak ettiği yeri alamadığını belirten Küfteoğlu, bu konuda çaba gösterdiklerini ancak bütün bilgileri takip edemediklerini anlatıyor. Küfteoğlu, bu konuda her türlü desteği memnuniyetle kabul edeceklerini de önemle ifade ediyor.

Bir proje kapsamında üç kütüphaneciden destek alarak koleksiyonunu web sitesine aktarma çalışmalarını sürdüren Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, hafta içi 9.00–16.30 saatleri arasında herkese açık. Kısıtlı imkânlara rağmen nitelikli bir bilgi hizmeti verme çabasındaki vakıf gönüllüleri, sadece yüz kitapla çıktıkları yolda aynı özveriyle ilerlerken, on bini bulan kitap sayısı ve zengin koleksiyonlarıyla başarılarını kanıtlıyorlar. Kuruluşundan bu yana on yedi yılı dolduran kütüphane, yirminci yılında güzel etkinlikler gerçekleştirmek üzere şimdiden hazırlıklara başlamış.

Bilim ve kültür dünyamıza önemli katkılar sağlayacak özel konu kütüphanelerinin artması ve herkesin buralardan yararlanması dileğiyle...

Eklenme Tarihi: 02.04.2007 Ekleyen: yonetici

http://www.sanatalemi.net/Sayfala.asp?nereye=yazioku&ID=7692